MINISTERIET FOR
BØRN, UNDERVISNING
OG LIGESTILLING

Notat om resultater af forskning i erhvervsuddannelserne

Januar 2013 - februar 2016

Notat om resultater af forskning i erhvervsuddannelserne
Januar 2013 - februar 2016

Forfatter: Amalie Østerberg Rump & Vibe Aarkrog

© Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling

Indhold

Indledning 5

1 Frafald og fastholdelse 7
1.1 ”Forskningskortlægning af håndterbare forhold til gavn for fastholdelse, øget optag og forbedrede resultater i erhvervsuddannelserne” 7
1.2 ”Erhvervsskoleelever i det danske erhvervsskolesystem” 7
1.3 ”Frafald fra erhvervsuddannelserne - mod en mere nuanceret forståelse” 8
1.4 ”At falde fra eller til – Frafaldsanalyse for SOPU” 8
1.5 ”Mellem Fastholdelse og uddannelse” 9
1.6 ”Læring, motivation og tvivl om fuldførelse af grundforløb” 9
1.7 ”Elevers forklaringer på, hvorfor de afbryder et uddannelsesforløb” 9
1.8 ”Grundforløb på erhvervsuddannelserne inden reformen” 10
1.9 Sammenfatning 10

2 Overgange til erhvervsuddannelserne 12
2.1 ”Folkeskolekarakterer og succes på erhvervsuddannelserne” 12
2.2 ”Forbedrede overgange til erhvervsuddannelserne” 12
2.3 ”Studenter i erhvervsuddannelserne” 12
2.4 ”Tekster og genrer på erhvervsuddannelserne” 13
2.5 ”Kok, køn og krop” 13
2.6 ”Evaluering af campusdannelser” 14
2.7 Sammenfatning 14

3 Læring i praktik og kobling til skoleundervisning 16
3.1 ”Mod en tættere kobling mellem skole og praktik” 16
3.2 ”Sammenhæng mellem skole og praktik” 16
3.3 ”Det praktikpladsopsøgende arbejde for elever i praktikcentre” 17
3.4 Sammenfatning 17

4 Læring i skolen og lærer- og lederkompetencer 18
4.1 ”Differentiering af metoder til forklaringer af fagligt stof” 18
4.2 “Students’ experiences of ability-based streaming in vocational education” 18
4.3 ”Læring, der rykker” 18
4.4 ”Elevattituder på erhvervsuddannelserne” 19

4.5 ”Nye krav til de pædagogiske kompetencer” 19
4.6 ”Pædagogisk ledelse på erhvervsuddannelserne” 20
4.7 Sammenfatning 20

5 Realkompetencevurdering 21
5.1 ”Standardmerit, meritpraksis og realkompetencevurdering på erhvervsuddannelserne” 21
5.2 ”Merit og realkompetencevurdering på erhvervsuddannelserne” 21
5.3 ”Fra ufaglært til faglært - Realkompetence og pædagogik” 22
5.4 Sammenfatning 22

6 Oversigt over igangværende ph.d.-projekter 24
6.1 ”Effekter og forståelser af fastholdelse af unge i uddannelse”, Ph.d.-projekt 24
6.2 ”Unge, erhvervsuddannelsessystemet og udvikling i udfordrede lokalområder”, Ph.d.-projekt 24
6.3 ”Praktikkens didaktik”, Ph.d.-projekt 24
6.4 ”Unges uddannelsesvalg og vejledning”, Ph.d.-projekt 24

7 Litteratur 26

Indledning

Dette notat indeholder en sammenfatning af resultater fra forskningsprojekter inden for erhvervsuddannelsesområdet, som er offentliggjort i perioden januar 2013 til februar 2016.

Med resultater menes viden, som er opnået gennem empiriske studier, der har relevans for erhvervsuddannelsesområdet i en dansk kontekst. Notatet hviler på de informationer, forskere på erhvervsuddannelsesområdet har indsendt, herunder oplysninger om igangværende ph.d.-projekter. Forskningsresultaterne er sammenfattet under følgende fem temaer:

- Frafald og fastholdelse
- Overgange til erhvervsuddannelserne
- Læring i praktik og kobling til skoleundervisning
- Læring i skolen og lærer- og lederkompetencer
- Realkompetencevurdering

Hvert kapitel indeholder en beskrivelse af resultater af de enkelte forskningsprojekter inden for temaet og afsluttes med en kort sammenfatning af disse resultater.

I det afsluttende kapitel 6 findes en kort beskrivelse af igangværende ph.d.-projekter på området.

Formålet med notatet er at samle den viden, vi har om erhvervsuddannelserne på baggrund af forskningsresultater. Denne viden kan danne baggrund for videreudvikling i praksis. Dermed skal notatet ses som led i at etablere en vidensbaseret udvikling af praksis.

Det skal bemærkes, at der i notatet ikke er taget stilling til den forskningsmæssige kvalitet af projekterne. For hver forskningsprojekt er der lavet en kort redegørelse for dataindsamlingsmetoden, og på denne baggrund må læseren selv vurdere validiteten og generaliserbarheden af resultaterne.

Vi håber, at notatet kan give inspiration til videre forskning og udvikling inden for erhvervsuddannelsesområdet.

Stor tak til alle som har bidraget til notatet.

Amalie Østerberg Rump og Vibe Aarkrog
Kontor for Erhvervsrettede- og Voksenuddannelser
Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling
Marts 2016.

1 Frafald og fastholdelse

1.1 ”Forskningskortlægning af håndterbare forhold til gavn for fastholdelse, øget optag og forbedrede resultater i erhvervsuddannelserne”

Kortlægningen er lavet af Dansk Clearinghouse for uddannelsesforskning ved Århus Universitet for tænketanken DEA. Den beskriver resultaterne af forskning i fastholdelse, øget elevoptag og bedre resultater for eleverne på erhvervsskolerne. Formålet med kortlægningen er at danne baggrund for udvikling af politiske tiltag, som kan gøre en forskel i forhold til elevernes fastholdelse, optag og udbytte på erhvervsuddannelserne. Metodisk bygger rapporten på et review af 27 eksisterende studier på området, skrevet fra 2005 og frem, som er vurderet til at have en høj validitet (Dyssegaard et al., 2014).

På baggrund af de 27 studier konkluderes det, at for at øge optaget, fastholdelsen og elevernes udbytte er det nødvendigt at forbedre erhvervsuddannelsernes omdømme. Erhvervsuddannelserne opfattes som mindre prestigefyldte end de gymnasiale uddannelser. Det er vanskeligt for eleverne at beslutte sig for, hvilken uddannelse de skal vælge, og der er behov for en bedre vejledningsindsats i udskolingen, hvis optaget på erhvervsuddannelserne skal øges. Vejledningen skal blandt andet hjælpe eleverne med at overskue kompleksiteten i erhvervsuddannelsessystemet.

For at styrke fastholdelsen af eleverne peges der i kortlægningen på et behov for et bedre samarbejde mellem skole og praktikvirksomhed om eleven. Formålet med samarbejdet er at skabe nogle klare målsætninger for eleven samt at forventningsafstemme.

1.2 ”Erhvervsskoleelever i det danske erhvervsskolesystem”

Denne rapport er en sammenfatning af resultaterne af forskningsprojektet ”Retention of Vocational Students in the Danish VET System” (Grønborg, et al., 2013). I projektet er det undersøgt, hvordan frafald kan mindskes på erhvervsuddannelserne. Projektet bygger på en kvantitativ analyse baseret på registerdata samt på en kvalitativ analyse af interviews med 108 elever, 30 lærere og 10 skoleledere fra otte erhvervsskoler.

I rapporten konkluderes det, at det er en udfordring, at der ikke skelnes mellem frafald med - og uden omvalg. Frafald ses som en proces, og der bør også ses på, hvordan andre faktorer i den unges liv, som fx boligproblemer og personlige udfordringer virker som selvforstærkende faktorer, der medvirker til at skabe et frafaldsforløb.

Undersøgelsen viser, at der er en stigning i frafaldet siden 1990 på 150 procentpoint. Det skyldes blandt andet, at unge presses ind på uddannelserne uden at have forudsætninger eller ressourcerne til at gennemføre uddannelsen (Grønborg, et al., 2013, s. 9). Erhvervsskolerne har dog en række kvaliteter, som kan medvirke til at fastholde eleverne. For eksempel indvirker den praksisorienterede undervisning positivt på elevernes motivation til at lære.

Det konkluderes endvidere, at der ifølge eleverne er forskellige forhold, der har positiv indvirkning på fastholdelse, fx faglige læringsfællesskaber, lærernes feedback og værkstedsundervisning. Omvendt kan længere forløb i grupper på tværs af indgange være forvirrende og medføre mindsket engagement.

Det påpeges, at elever og lærere har forskellige mål for eleverne. Lærernes mål er, at eleverne skal være engagerede og interesserede, mens elevernes mål er at tilegne sig konkrete færdigheder til brug i praktik og job. Derudover fremgår det, at lærere og elever ikke er enige om, hvilke færdigheder der efterspørges i det fremtidige arbejde. Endelig viser undersøgelsen, at praktikpladsproblematikken er den mest direkte udløser af både frafald og fastholdelse.

1.3 ”Frafald fra erhvervsuddannelserne - mod en mere nuanceret forståelse”

Denne artikel er skrevet som led i et forskningsprojekt om frafald og fastholdelse på erhvervsuddannelserne. Formålet med artiklen er at diskutere begrebet frafald. Der argumenteres for, at begrebet entydigt forstås negativt, hvilket ikke er retvisende. Artiklen bygger på interviews med 108 elever fra otte forskellige skoler (Nielsen & Jørgensen, 2013).

Artiklens centrale budskab er, at det, at eleverne stopper på en uddannelse, kan være udtryk for et relevant og kvalificeret valg. Det kan fx være valg af en anden uddannelse, hvor der er bedre chance for at få en praktikplads, eller som passer bedre til elevens interesser. Der er således tale om et omvalg, men det figurerer som frafald i frafaldsstatistikkerne.

1.4 ”At falde fra eller til – Frafaldsanalyse for SOPU”

Undersøgelsen, der er gennemført af Danmarks Evalueringsinstitut (EVA), belyser, hvorfor elever falder fra på Social- og sundhedsskolen i København og Hillerød (SOPU). Undersøgelsen bygger på interviews med 30 frafaldne eller frafaldstruede elever, fokusgruppeinterviews med 10 uddannelseskonsulenter og praktikvejledere samt data fra workshops med 21 pædagogiske medarbejdere på SOPU (EVA, 2013, s. 5).

Konklusionen er, at der er to forhold, som indvirker på elevernes frafald: Læringsmiljø & arbejdsformer på skolen og forholdene & kravene i praktikken. I forhold til læringsmiljø & arbejdsform er lærerstyret undervisning med til at fastholde eleverne, mens gruppearbejde er vanskeligt, fordi det stiller store krav til elevernes sociale kompetencer. Hvad angår forholdene og kravene i praktikken fremhæver eleverne to udfordringer, som kan medføre frafald: At vejleder ikke har tilstrækkelig tid til eleverne, og at arbejdet ikke giver de muligheder for borgerkontakt, som eleverne havde forventet.

På baggrund af rapporten anbefales tre tiltag. For det første at fokus bibeholdes på det pædagogisk-didaktiske arbejde, herunder undervisningsdifferentiering og lærer-elev relation. For det andet, at samarbejdet og vidensdelingen mellem skolen og praktikvirk-

somheden øges og for det tredje, at samarbejdet mellem lærere og fastholdelsesmedarbejdere styrkes.

1.5 ”Mellem Fastholdelse og uddannelse”

I denne artikel diskuterer Arnt V. Louw og Noemi Katznelson elevernes møde med erhvervsuddannelserne, når de påbegynder deres uddannelse. Artiklen bygger på et antropologisk inspireret feltstudium på grundforløbet for tømrere og et observationsstudium fra værkstedsundervisningen på tømreruddannelsen (Louw & Katznelson, 2014).

Resultaterne af undersøgelsen er, at der på erhvervsuddannelserne er et paradoks mellem faglighed og fastholdelse i det daglige møde mellem lærer og elev, hvilket kan være med til at svække elevernes motivation. Derudover påvirkes eleverne af manglen på praktikpladser. Louw og Katznelson peger på, at praktikpladsmanglen kan føre til, at elever uden en lærerplads sænker deres faglige ambitioner og forsinker sig igennem deres uddannelse, fordi de ellers har udsigt til at skulle starte på endnu et grundforløb.

1.6 ”Læring, motivation og tvivl om fuldførelse af grundforløb”

Det Erhvervsrettede Uddannelseslaboratorium har undersøgt, hvilke faktorer der indvirker på elevers fuldførelse eller afbrydelse af et påbegyndt grundforløb. Undersøgelsen er lavet i samarbejde med Teknisk Erhvervsskole Center (TEC) på to af denne skoles grundforløb. Empirisk bygger rapporten på otte elevinterviews, to lærerinterviews og observation af undervisningen (Kristensen, 2013).

I rapporten konkluderes det, at et godt fællesskab i klasserne har en positiv indvirkning på fastholdelsen af eleverne. Fællesskabet er dog også en udfordring for eleverne, fordi det kræver nogle sociale og arbejdsmæssige kompetencer, som eleverne ikke er vant til. Derudover er det for elevernes motivation vigtigt, at læreren stiller krav og har forventninger til eleverne. Det påpeges endvidere, at elevernes ofte begrunder deres valg af en uddannelsesretning med interesse og evner, hvilket er vigtigt at fastholde, hvis eleverne skal gennemføre et grundforløb. Eleverne efterlyser hjælp til og vejledning i at håndtere deres praktikpladssøgning.

1.7 ”Elevers forklaringer på, hvorfor de afbryder et uddannelsesforløb”

I denne rapport undersøger det Erhvervsrettede Uddannelseslaboratorium, hvorfor elever på social- og sundhedsuddannelsen på SOSU C afbryder deres uddannelse (Kristensen, 2013). Undersøgelsen bygger på telefoniske spørgeskemabesvarelser fra 149 elever, som har afbrudt deres uddannelse, samt dybdegående interviews med 11 frafaldne elever. Eleverne i undersøgelsen har gået på grundforløbet på SOSU-hjælper, SOSU-assistent eller pædagogisk assisent uddannelsen (PAU).

Konklusionen på rapporten er, at der er fire overordnede årsager til frafald: Sociale relationer, erfaring fra erhvervet, afklaring af uddannelsesvalg og praktikophold. Elever med meget erhvervserfaring oplever, at det er vanskeligt at være elev i praktik, når man tidligere har været en medarbejder på lige fod. Elever uden erhvervserfaring har vanskeligt

ved at aflæse kulturen og kravene i praktikken (Kristensen, 2013, s. 7). Desuden har det betydning for frafaldet, om eleven er moden nok til at påbegynde uddannelsen, og om denne lever op til elevens forventninger.

Endelig er opstarten i praktik et kritisk tidspunkt i uddannelsesforløbet. For eksempel kan det føre til frafald, hvis eleverne ikke trives på arbejdspladsen, eller hvis arbejdet er markant anerledes, end eleverne havde forventet. Derudover er der en række elever, der stopper, fordi de bliver opsagt af praktikvirksomheden (Kristensen, 2013, s. 6).

1.8 ”Grundforløb på erhvervsuddannelserne inden reformen”

I denne baselinemåling udarbejdet af KORA, i samarbejde med EVA og Danmarks Statistik, undersøges status for reformens centrale delmål, inden reformen trådte i kraft. Baselinemålingen er baseret på surveyundersøgelser blandt elever, lærere og ledere på alle landets erhvervsskoler samt casestudier med interviews med elever, lærere og ledere på seks erhvervsskoler. Dataindsamlingen er sket i efteråret 2014 og foråret 2015 (Flarup, et al., 2015).

Baselinemålingen viser, at 23 procent af eleverne, der påbegyndte en erhvervsuddannelse i august 2014, ikke ville kunne opfylde adgangskravet om karakteren 02 i dansk og matematik, der blev indført med reformen. Derudover vurderede 55 procent af lærerne på dette tidspunkt, at under halvdelen af deres elever har de boglige forudsætninger til at gennemføre grundforløbet. Eleverne selv er overordnet tilfredse med det faglige niveau, selvom der er en gruppe elever, som mener, at det faglige niveau er for lavt.

Målingen viser endvidere, at der er stor forskel på elevernes tilfredshed med uddannelsesmiljøet. Tilfredsheden er størst på de merkantile uddannelser, mens utilfredsheden er størst på området for sundhed, omsorg og pædagogik. Hvad angår fokus på betydningen af motion og bevægelse, viser resultaterne, at der på SOSU er relativt mest fokus på motion og bevægelse, medens kun et mindretal af eleverne på de tekniske og merkantile uddannelser dyrker motion og bevægelse som en del af undervisningen. Desuden efterlyser eleverne over 25 år et mere voksent uddannelsesmiljø.

80 procent af eleverne på området sundhed, omsorg og pædagogik giver udtryk for, at grundforløbet har været afklarende for, hvilket hovedforløb de ønsker. Det samme gælder 66 procent af eleverne på det merkantile område og 72 procent på det tekniske område. Samtidig er det eleverne på området sundhed, omsorg og pædagogik, der er mest afklarede, når de starter på grundforløbet, mens eleverne på det merkantile område er de mindst afklarede. Det fremgår endvidere, at 90 procent af eleverne oplever, at deres lærere er velforberedte til undervisningen.

1.9 Sammenfatning

Ovenstående undersøgelser viser sammenfattende:

- Registerdata viser en stigning i frafaldet på 150 procentpoint siden 1990. Frafaldsstatistikken er forbundet med nogen usikkerhed, da der ikke skelnes mellem frafald med eller uden omvalg.

- Frafald på grundforløbet kan skyldes, at eleverne ikke er afklarede om deres uddannelsesvalg, mangler motivation, eller at uddannelsen ikke lever op til elevernes forestillinger.
- Fastholdelsen styrkes gennem praksisorienteret undervisning, feedback fra læreren og faglige og sociale læringsfællesskaber. Fokus på fastholdelse kan fjerne fokus fra fagligheden, idet det kan mindske elevernes motivation at tale meget om fastholdelse.
- Praktikpladsproblematikken er en væsentlig årsag til frafald. Frafald i praktikken kan skyldes, at vejlederne ikke har tilstrækkelig tid til eleverne, at elevernes forventninger til faget ikke stemmer overens med virkeligheden, eller at eleverne bliver opsagt i prøveperioden. Eleverne efterlyser vejledning i at håndtere praktikpladssøgningen.
- Lidt under en fjerdedel af de elever, som begyndte på et grundforløb i august 2014 - det vil sige før reformens ikrafttræden i 2015 - kunne ikke opfylde adgangskravet om 02 i dansk og matematik. Før reformen vurderede godt halvdelen af lærerne, at over halvdelen af deres elever ikke havde de boglige forudsætninger til at gennemføre grundforløbet.
- Hovedparten af eleverne oplever, at lærerne er velforberedte til undervisningen. Men der er stor forskel på de forskellige uddannelsesområder, hvad angår elevernes tilfredshed med uddannelsesmiljøet og brugen af motion og bevægelse.
- Der er behov for at forbedre erhvervsuddannelsernes omdømme, hvis flere elever skal vælge en erhvervsuddannelse. Der er behov for en bedre vejledning i udskolingen fra grundskolen for at give eleverne et overblik over det komplekse erhvervsuddannelsessystem.

2 Overgange til erhvervsuddannelserne

2.1 ”Folkeskolekarakterer og succes på erhvervsuddannelserne”

Et notat af Camilla Hvidtfeldt og Torben Tranæs, der er udgivet af Rockwool Fondens Forskningsenhed, fokuserer på, hvilken betydning dansk- og matematikkarakterer fra folkeskolen har for frafald på erhvervsuddannelserne. Notatet bygger på en statistisk gennemgang af registerdata fra 1982-2012 om alle 15-årige og om alle 9.klasseselever, der har mindst en eksamenskarakter i dansk eller matematik fra skoleåret 2001/2002 (Hvidtfeldt & Tranæs, 2013).

Analysen af registerdata viser, at der er følgende statistiske sammenhæng mellem på den ene side karakterer i dansk og især i matematik og på den anden side gennemførsel af en erhvervsuddannelse: Jo højere karaktergennemsnit eleverne har fra folkeskolen, desto større sandsynlighed for, at eleverne gennemfører erhvervsuddannelsen. Således har elever med et karaktergennemsnit på -3 til 02 en gennemførselsprocent på 42. Camilla Hvidtfeldt og Torben Tranæs peger på, at en adgangsbegrænsning kan være medvirkende til, at kompetente elever udelukkes fra erhvervsuddannelserne. En adgangsbegrænsning kan dog omvendt medføre en øget faglighed, samt at Folkeskolens Afgangseksamen bliver taget mere seriøst.

Derudover er procentdelen af unge, som søger ind på en erhvervsuddannelse faldende. Det skyldes blandt andet, at der bliver født færre børn, og at der er færre unge, der søger ind på en erhvervsuddannelse. Desuden modtager erhvervsskolerne flere svage elever end tidligere, hvilket vil få frafaldet til at stige.

2.2 ”Forbedrede overgange til erhvervsuddannelserne”

I denne rapport fra EVA opsamles nogle tværgående konklusioner fra 21 forskellige forsøgs- og udviklingsprojekter, der drejede sig om overgange fra grundskolen til erhvervsuddannelserne (EVA, 2014, s. 5).

Det konkluderes, at en positiv overgang til en erhvervsuddannelse hænger sammen med, at den unge både kommer godt ud af grundskolen og bliver modtaget på en positiv måde af erhvervsskolen. Rapporten peger på, at overgangen er vanskelig, og hvis det ikke lykkedes at skabe en positiv overgang, kan det betyde, at den unge aldrig rigtig falder til, hvilket kan føre til frafald.

En udfordring i overgangen er de kulturelle forskelle mellem grundskolen og erhvervsskolerne. Eleverne mangler et klart billede af de krav og forventninger, som de bliver mødt af på erhvervsuddannelserne. Brobygning og samarbejde mellem de forskellige fagprofessionelle, herunder mellem lærere fra grundskole og erhvervsskole samt UU-vejlederen, medvirker til at skabe en god overgang.

2.3 ”Studenter i erhvervsuddannelserne”

Denne rapport fra EVA drejer sig om unge med en studentereksamen, herefter omtalt som ’studenter’, som vælger at fortsætte på en erhvervsuddannelse. Der er fokus på

studenterårgangen fra 2007, hvoraf 13 procent er indmeldt på eller har afsluttet en erhvervsuddannelse. Undersøgelsen bygger på registerdata, 443 spørgeskemabesvarelser og 25 interviews (EVA, 2013).

Analysen viser, at der er flest studenter fra hhx (31 procent) og færrest (6 procent) fra stx, som vælger at fortsætte på en erhvervsuddannelse. Derudover peger undersøgelsen på, at der er en sammenhæng mellem karaktergennemsnit fra studentereksamen og videre uddannelsesforløb, idet der er dobbelt så mange studenter med et karaktergennemsnit under 8 (gammel skala), der begynder på en erhvervsuddannelse end blandt studenter med et karaktergennemsnit på over 8.

Undersøgelsen viser videre, at studenterne i første uddannelsesvalg (før gymnasieuddannelsen) valgte erhvervsuddannelsen fra, fordi valget opfattedes som skelsættende, og fordi gymnasiet holder flest døre åbne. Derudover havde erhvervsuddannelsernes rygte, manglende ungdomsmiljø og venners valg også betydning for fravalget. At vælge en erhvervsuddannelse opfattes som valget af en profession, hvilket studenterne er mere modne til, når de har afsluttet en gymnasial uddannelse og skal vælge uddannelse for anden gang. Derudover opfatter studenterne den mere praksisorienterede undervisning som attraktiv. Studenterne opfatter dog ikke valget af en erhvervsuddannelse som et endegyldigt valg, og halvdelen af studenterne i undersøgelsen har planer om at læse videre, når de har afsluttet deres erhvervsuddannelse. Endeligt viser undersøgelsen, at studenterne ikke opfatter, at deres studentereksamen var spild af tid, og de ville gøre det samme igen, hvis de skulle vælge om.

2.4 ”Tekster og genrer på erhvervsuddannelserne”

Denne ph.d. afhandling drejer sig om resultaterne af en undersøgelse af, hvilke tekster og genrer der benyttes på erhvervsuddannelserne, og hvordan kendskabet til og forståelsen af disse kan øges i grundskolen. Empirisk bygger projektet på et interventionsstudium i en 8. klasse på en folkeskole og observationer på tre indgange til erhvervsuddannelserne: Tømrer-, SOSU-assistent- og handelsuddannelserne (Buch, 2015).

Resultaterne viser, at de tekster, som eleverne skal læse som led i gennemførelse af en erhvervsuddannelse, kræver, at eleverne har et forhåndskendskab til erhvervet for at kunne forstå dem (Buch, 2015, s. 221-222). Da teksterne er meget specialiserede, er de vanskelige at benytte i grundskolen. For at kunne introducere erhvervsuddannelsesfagligt læsestof i grundskolen, er det nødvendigt, at der dér skabes nogle situationer fra erhvervsuddannelsernes undervisning, så eleverne har mulighed for at forestille sig situationen fra erhvervspraksissen og derved forstå de specialiserede teksters indhold.

2.5 ”Kok, køn og krop”

Denne artikel er skrevet som en del af forskningsprojektet ”Drenge og maskuliniteter i ungdomsuddannelserne”. Artiklen drejer sig om, hvordan medieskabte fagidentiteter i kokkefaget spiller en rolle i kokkedrenges egen identitet. Empirisk bygger undersøgelsen på observationsstudier og gruppeinterviews med i alt 21 elever på en sjællandsk teknisk

skole samt en systematisk gennemgang af medierelateret materiale på området (Friche & Steno, 2013).

Det konkluderes, at der er en uoverensstemmelse mellem på den ene side elevernes karakteristik af den kokkefaglige identitet (hvor kokkens opgave er omsorg og forsørgelse af deres gæster) og på den anden side elevernes adfærd på uddannelsen, som er præget af præstation og konkurrence. Der ses en forskel mellem på den ene side det offentlige billede af en kok og på den anden side den realitet, som eleverne møder i deres uddannelse.

2.6 ”Evaluering af campusdannelser”

I denne rapport fra KORA evalueres seks campusdannelser, der repræsenterer forskellige måder at lave campusdannelser på (Flarup & Lemvigh, 2015, s. 3-4). Undersøgelsens empiriske grundlag er interviews med otte kommunale repræsentanter, 13 ledere og 16 undervisere fra uddannelser, der indgår i campusdannelser (Flarup & Lemvigh, 2015, s. 19).

Evalueringen viser, at campus etableres for at skabe attraktive uddannelsesmiljøer, som kan tiltrække og fastholde de unge. De fleste campusdannelser har gode erfaringer med samarbejde om brobygning fra grundskolen, overgange mellem uddannelser og vejledning i forbindelse med frafaldstruede elever. En række af de undersøgte campusdannelser har gode erfaringer med at oprette fælles vejledningscentre. Det er dog begrænset, hvor meget der samarbejdes fagligt om undervisning på tværs af uddannelser.

2.7 Sammenfatning

Undersøgelser om overgange til erhvervsuddannelserne viser sammenfattende at:

- Elevernes gennemførselsprocent på erhvervsuddannelsen er højere, jo højere karakterer eleverne har fra folkeskolen. Alligevel gennemfører 42 procent af eleverne med et karaktergennemsnit mellem -03 og 02 fra folkeskolen en erhvervsuddannelse.
- Overgangen fra grundskole til erhvervsuddannelse vanskeliggøres blandt andet af de kulturelle forskelle mellem grund- og erhvervsskolen. Samarbejde mellem lærere fra grund- og erhvervsskolen samt med UU-vejledere kan understøtte en god overgang.
- I forbindelse med unges overgang fra grundskole til erhvervsskole kan de tekster, som eleverne skal læse i erhvervsuddannelserne være en udfordring. Teksterne er forholdsvis specialiserede, og der er behov for, at eleverne forberedes til at læse disse tekster i grundskolen.
- Overgangen til erhvervsuddannelserne kan være påvirket af uoverensstemmelse mellem elevernes opfattelse af erhvervet, fx kokkeerhvervet (en opfattelse, der kan være medieskabt) og den virkelighed om erhvervet, som eleverne møder i uddannelsen.

- Elever med en studentereksamen er mere klar til at vælge en erhvervsuddannelse efter gennemført studentereksamen, og de ville vælge samme vej over studentereksamen, hvis de skulle vælge igen.
- Campusdannelser har til formål at skabe et bedre ungdomsuddannelsesmiljø og lette overgangen mellem forskellige uddannelser. Der er gode erfaringer med at have fælles vejledningscentre, samarbejde om brobygning fra grundskolen og vejledning af frafaldstruede elever. Men samarbejdet om undervisningen er begrænset i campusserne.

3 Læring i praktik og kobling til skoleundervisning

3.1 ”Mod en tættere kobling mellem skole og praktik”

I denne rapport opsamler Arnt Vestergaard Louw viden fra 21 forskellige forsøgs- og udviklingsprojekter (FoU-projekter) på 18 forskellige erhvervsskoler. FoU-projekterne har alle haft fokus på koblingen mellem skole og praktik. Projekterne drejer sig om to temaer: Skolens og praktikvirksomhedens etablering og praktisering af et fælles sprog og opgaver, der kobler skole og praktik (Louw, 2015).

I forhold til etablering og praktisering af et fælles sprog peges der på, at en større dialog mellem skole og praktikvirksomhed dels bidrager positivt til at skabe sammenhænge for eleven dels giver skolen og praktikvirksomheden mulighed for at skabe en fælles referenceramme (Louw, 2015, s. 26). Derudover har projekterne vist, at konkretisering af mål for såvel praktikdelene som skoledelene af uddannelserne kan biddrage positivt til at skabe sammenhæng for eleverne (Louw, 2015, s. 4). Sammenhængen bidrager til, at eleverne bliver mere motiverede for at lære teori i skolen, da de kan se, at teorien kan anvendes i praktikken. Samtidig har det udviklet elevernes evner til at ”tænke praktik”, når de er på skolen og ”tænke skole”, når de er i praktikken.

I forhold til opgaver, der kobler skole og praktik, konkluderes det, at det er vigtigt, at skolen er opmærksom på dels at forberede eleverne på at bruge teoretisk viden i praktikken, dels at opsamle elevernes erfaringer, når de kommer tilbage til skolen fra et praktikophold.

3.2 ”Sammenhæng mellem skole og praktik”

Denne undersøgelse drejer sig om sammenhængen mellem undervisning på hovedforløbet og virksomhedspraktik. Undersøgelsen er foretaget på tre erhvervsuddannelser: Gastronomuddannelsen med specialet kok, data- og kommunikationsuddannelsen på trinnet it-supporter og bygningsmaleruddannelsen. Datamaterialet omfatter 68 interviews med forskellige aktører, herunder elever, oplæringsansvarlige, lærere samt spørgeskemabesvarelser fra 901 praktikvirksomheder og 36 uddannelsesledere (EVA, 2013).

Det konkluderes, at det ifølge eleverne er vigtigt, at man såvel i skolen som på praktikvirksomheden ved, hvad eleverne laver, når de er ’det andet sted’. Formelt burde denne viden deles gennem Elevplan og praktikerklæringer, men undersøgelsen viser, at skoler og praktikvirksomheder kun bruger disse i begrænset omfang. Ifølge praktikvirksomhederne er praktikerklæringerne ikke meningsfulde, og man ved ikke, hvad de skal bruges til.

Undersøgelsen peger også på, at halvdelen af praktikvirksomhederne efterspørger mere viden om elevernes uddannelsesforløb. De ønsker viden om uddannelsesmålene, men også om indholdet af skoleforløbene. Endvidere fremgår det, at virksomheder, der har været praktikvirksomhedsgodkendt i længere tid, mangler viden om de faglige mål, som eleven skal opfylde.

3.3 ”Det praktikpladsopsøgende arbejde for elever i praktikcentre”

I denne rapport undersøger EVA det praktikpladsopsøgende arbejde, som foregår på praktikcentrene. Rapporten drejer sig om resultaterne af en evaluering af udbredelsen af skolepraktik og brugen af forskellige typer af uddannelsesaftaler. Desuden omhandler den, hvordan udvalgte praktikcentre arbejder med at skaffe deres elever uddannelsesaftaler. Evalueringen inddrager kvantitative registerdata fra Styrelsen for IT og Læring samt telefoninterview med 16 repræsentanter, som er involveret i det praktikpladsopsøgende arbejde på praktikcentrene og 16 telefoninterviews med virksomheder, som har indgået en restaftale (EVA, 2015).

Konklusionen er, at andelen af elever i praktikcentre er uændret, siden de blev oprettet i 2012. Ligesom andelen af elever, der fravælger skolepraktik, er uændret og ligger på 10 procent. Rapporten viser, at 45 procent af praktikcentreeleverne får en uddannelsesaftale inden for det første år. Der er sket en stigning i antallet af kortere aftaler og delaftaler samt et fald i antallet af ordinære aftaler. Af de indgåede uddannelsesaftaler er 19 procent indgået med nye praktikvirksomheder, som enten ikke tidligere har haft elever, eller ikke har haft en elev inden for fem år. I arbejdet med uddannelsesaftaler er det vigtigt, at eleverne gør en aktiv indsats for at få en aftale, når de er ude i virksomheder.

3.4 Sammenfatning

Om læring i praktikken og sammenhæng mellem skole praktik viser undersøgelserne sammenfattende:

- Det er gavnligt for elevernes læring, at der skabes et fælles sprog mellem skole og praktik. Skole og praktikvirksomhed skal vide, hvad eleverne arbejder med både i skolen og i praktikken. Eleverne skal hjælpes til at tænke praktik i skolen og skole i praktikken. Skolen skal forberede eleverne teoretisk til praktikopholdet og evaluere elevernes ophold bagefter. Virksomheder mangler viden om skoledelen af uddannelsesforløbene.
- Andelen af elever, der kommer i praktikcenter, er uændret. 45 procent af eleverne får en uddannelsesaftale inden for det første år. 19 procent af disse uddannelsesaftaler er indgået med nye lærersteder. Elevernes proaktivitet er vigtig i arbejdet med at få en uddannelsesaftale.

4 Læring i skolen og lærer- og lederkompetencer

4.1 ”Differentiering af metoder til forklaringer af fagligt stof”

Denne rapport er udarbejdet af EVA og drejer sig om undervisningsdifferentiering i forskellige forsøgs- og udviklingsprojekter på 13 erhvervsskoler (EVA, 2014, s. 5).

Rapporten viser, at det er gavnligt for eleverne, at læreren opstiller konkrete læringsmål. Dette er samtidig med til at øge lærerens fokus på at formidle det faglige stof på forskellige måder baseret på elevernes forskellige forudsætninger. Derudover peges der på, at en inddeling af elever efter deres forudsætninger kan være med til at skabe stigmatisering. Det er derfor vigtigt at overveje, hvilket formål inddeling af eleverne har, og hvordan den præsenteres i undervisningen. Desuden udtrykker lærerne, at projektet har været med til at udfordre den måde, hvorpå lærerne tænker og taler om differentieret undervisning og om elevers forudsætninger.

4.2 “Students’ experiences of ability-based streaming in vocational education”

Denne artikel drejer sig om elevers oplevelser med differentieret undervisning, i form af et forlænget grundforløb, på to erhvervsuddannelser (Tanggaard, Nielsen, & Jørgensen, 2015, s. 723). Artiklen er skrevet som led i et forskningsprojekt om frafald og fastholdelse i erhvervsuddannelserne. Artiklen baserer sig på resultater af interviews med 30 elever og otte lærere samt to dages observation af undervisningen.

Det konkluderes, at opfattelsen af differentieret undervisning afhænger af organisering, ressourcer, lærere og interaktion i klasserne. Artiklen peger på, at læringsmål for den udvidede undervisning og den almindelige undervisning bør være de samme. Der bør gives mere tid til den udvidede undervisning, men der bør stadig være høje forventninger til eleverne. For at eleverne får en mere positiv oplevelse, bør det være lærere med særlige kvalifikationer til at imødekomme elevernes forskellige behov, der underviser på de forlængede grundforløb.

Derudover peger undersøgelsen på, at det er væsentligt, at der gives ekstra ressourcer til den udvidede undervisning. Der peges også på, at en perment opdeling bør undgås, og at eleverne skal opfordres til at søge tilbage imod den almindelige undervisning. Endelig bør den udvidede undervisning ikke bruges som en sanktion imod elever, der ikke følger reglerne, da det skader forløbenes omdømme.

4.3 ”Læring, der rykker”

På det erhvervsrettede uddannelseslaboratorium har man undersøgt, hvad eleverne oplever som motiverende læreprocesser. Undersøgelsen omfatter seks forskellige eksperimenter, som er fulgt gennem observationer af undervisningen samt fokusgruppeinterviews med i alt 27 elever (Hutters & Lundby, 2014).

Undersøgelsen viser, at der er fire faktorer, som har betydning for elevernes motivation og engagement i læring. Disse er brugen af personlige læringsmål, relevans, sociale fællesskaber og elevinddragelse. Det er vigtigt, at læreren finder en balance mellem lærerstyring og elevstyring i undervisningen, og at målrettede logbøger kan bruges til at få elever til at arbejde med personlige læringsmål. Der peges på, at det er vigtigt at arbejde bredt med talent, da det generelt kan påvirke det sociale klima positivt. Præstationspres og konkurrencementalitet kan indvirke negativt på elevernes opfattelse af relevansen af undervisningens indhold for elevernes erhvervspraksis. Opbyggelse af sociale fællesskaber faciliteres igennem undervisningen, og gruppedannelser bør ske af underviseren.

4.4 ”Elevattituder på erhvervsuddannelserne”

I sin ph.d.-afhandling undersøger Louise Veje Hvitved, hvordan elevattituder, forstået som de normer en elev bør afspejle inden for faget, kan være afgørende for deres muligheder for at gennemføre en erhvervsuddannelse (Hvitved, 2014). Undersøgelsen omfatter 52 interviews med elever og seks ugers observation på grundforløb og første hovedforløb på tre skoler på uddannelserne frisør, mekaniker og bygningsmaler.

I afhandlingen konkluderes det, at det ikke kun er elevernes faglige kvalifikationer, men også deres attitude, der har betydning for, hvorvidt lærerne ser et potentiale i eleverne. Det er elevernes opfattelse, at deres attitude og lærerenes opfattelse af dem har betydning for deres frafald eller fastholdelse. Eleverne med en passende attitude får også mere lærerhjælp end elever, der har vanskeligt ved at vise den rette elevattitude.

Det konkluderes endvidere, at elevattitude har særlig betydning for elevernes mulighed for at få en praktikplads, idet mestrene lægger vægt på, at eleverne har et potentiale som kommende medarbejdere. Dette har især betydning inden for de uddannelser, som ikke udbydes med skolepraktik.

4.5 ”Nye krav til de pædagogiske kompetencer”

I denne undersøgelse vurderes det, i hvilket omfang lærere fra erhvervsuddannelserne har fået et udbytte af at deltage i diplomuddannelsen i erhvervspædagogik. Det konkluderes, at 81 procent af lærerne synes, at den pædagogiske og didaktiske viden, de har fået, er anvendelig i deres undervisning (EVA, 2015). Undersøgelsen bygger på interviews med 17 ledere og 37 lærere fra erhvervsskoler og ni ledere, 13 undervisere og 18 lærere fra de steder, som udbyder diplomuddannelsen i erhvervspædagogik.

Lærerne fremhæver, at uddannelsen kan biddrage til, at de bedre kan motivere deres elever, bedre kan evaluere, undervisningsdifferentiere og benytte eksperimenterende undervisningsformer. Derudover peger undersøgelsen på, at lærerne har fået mere selvtillid og et større fokus på elevernes forudsætninger.

Undersøgelsen viser endvidere, at lærerne til eksamen på diplomuddannelsen får karakterer over middel, men at de har udfordringer i forhold til at skrive opgaver og læse litteratur under uddannelsen. Lærerne efterspørger følgelig litteratur, som er relevant for erhvervsuddannelses- og AMU-området. Endelig viser undersøgelsen, at opbakning fra ledelsen på lærerens skole er afgørende for, at lærernes viden fra uddannelsen bliver

anvendt i praksis på skolen. Generelt påvirkes mulighederne for anvendelse af viden af kulturen på skolen herunder af kollegaerne, som både kan fremme og hæmme udbredelsen af viden.

4.6 ”Pædagogisk ledelse på erhvervsuddannelserne”

Denne undersøgelse omhandler erfaringer med pædagogisk ledelse på erhvervsuddannelserne. Den bygger på interviews med ledere på erhvervsskolerne, samt fokusgruppeinterviews med henholdsvis lærere og ledere (EVA, 2014).

Undersøgelsen viser blandt andet, at pædagogisk ledelse gennem organisering af lærere i teams skaber en fælles retning for undervisningen og giver bedre mulighed for, at lærerne kan udnytte hinandens kompetencer. Der konkluderes også, at det er vigtigt for den pædagogiske ledelse, at skolen har et fælles didaktisk og pædagogisk grundlag.

4.7 Sammenfatning

På baggrund af ovenstående kan det sammenfattende konkluderes om læring i skolen og lærere og lederes kompetencer at:

- I forsøg med differentieret undervisning gennem forlængede grundforløb fremgår det, at det er gavnligt at bruge samme læringsmål som i den almindelige undervisning. Inddelingen af eleverne bør være midlertidig, og det må ikke være en sanktion at komme på et særligt hold.
- Personlige læringsmål, relevans, sociale fællesskaber og elevinddragelse har betydning for elevernes motivation og engagement i undervisningen.
- Elevattituder har betydning for elevernes uddannelse, dels for hvor meget hjælp de får fra lærerne dels for deres mulighed for at få en praktikplads.
- Diplomuddannelsen i erhvervspædagogik fremhæves af lærerne som positiv, men der efterspørges pædagogisk litteratur i relation til erhvervsuddannelserne og AMU. For at lærernes pædagogiske viden fra uddannelsen kan komme i spil på skolerne, er opbakning fra kolleger og ledelse vigtigt.
- Det er vigtigt for udøvelsen af pædagogisk ledelse, at skolen har et fælles pædagogisk og didaktisk grundlag.

5 Realkompetencevurdering

5.1 ”Standardmerit, meritpraksis og realkompetencevurdering på erhvervsuddannelserne”

I denne undersøgelse belyser EVA, hvordan standardmerit, meritpraksis og realkompetencevurderinger benyttes på forskellige uddannelser og forskellige skoler. Undersøgelsen omfatter ni erhvervsuddannelser på 17 forskellige skoler (EVA, 2014). Undersøgelsen bygger på 31 skriftlige redegørelser fra skoler, 10 opfølgende telefoninterviews med uddannelsesrepræsentanter, 10 telefoninterviews med repræsentanter fra faglige udvalg og to fokusgruppeinterviews med repræsentanter fra skolerne (EVA, 2014, s. 11).

Det konkluderes, at der benyttes en række standardmeritter, som er fastlagt i bekendtgørelsen for uddannelsen, eller som kan læses ud af uddannelsesordningerne. Det fremgår dog, at der er store forskelle i omfanget af både afkortning af uddannelsestid og brugen af standardmerit, afhængig uddannelse og skole. Derudover viser undersøgelsen, at skolerne finder det vanskeligt at omsætte erfaringsbaserede realkompetencer fra arbejdslivet til formelle uddannelsesmål og uddannelseskategorier.

Realkompetencevurdering ses som en god mulighed for at få papir på kompetencer. Der er en række faktorer, som spiller ind på omfanget af brugen af realkompetencevurdering. Dette gælder blandt andet organiseringen og den ledelsesmæssige prioritering af arbejdet med realkompetencevurderingen, netværk- og kompetenceudvikling af dem, som gennemfører vurderingerne, og hvorvidt der findes hensigtsmæssige redskaber til at foretage realkompetencevurderingen. Samtale som redskab til realkompetencevurdering kan skabe begrænsninger, fordi det kan være vanskeligt for deltageren at reflektere mundtligt over, hvilke kompetencer vedkommende besidder, samt hvordan kompetencerne kan anvendes i en konkret kontekst.

Endelig viser undersøgelsen, at afkortningen hovedsagelig sker i forhold til grundforløbet og praktikdelen af uddannelsen. Dog er der på uddannelser med tilknytning til AMU også mulighed for at afkorte dele af hovedforløbet.

5.2 ”Merit og realkompetencevurdering på erhvervsuddannelserne”

Denne undersøgelse er gennemført af EVA i forlængelse af den kvalitative undersøgelse, som er præsenteret ovenfor. Undersøgelsen baserer sig på spørgeskemabesvarelser fra 188 respondenter, som har praksiserfaring med brugen af merit (EVA, 2015).

Undersøgelsen viser, at to ud af tre respondenter mener, at den obligatoriske realkompetencevurdering gør det mere attraktivt for voksne over 25 at tage en erhvervsuddannelse.

Der er stor variation skolerne imellem i forhold til brugen af standardmerit. 25 procent af skolerne har en meritpraksis, som er anderledes end standardmerit. Det fremgår også, at standardmerit hovedsageligt tildeles på baggrund af tidligere uddannelse og kun i mindre grad på baggrund af erhvervserfaring. Begrundelsen for i mindre grad at benytte standardmerit er enten, at eleverne har gavn af at følge den fulde undervisning, eller at skolerne foretrækker brugen af realkompetencevurderinger (EVA, 2015, s. 8-9).

Brug af realkompetencevurderinger varierer også fra skole til skole. Rapporten viser, at 70 procent af skolerne har lavet en formalisering af realkompetencevurderingen. Dokumentation for tidligere uddannelse, relevant erfaring og samtaler bruges altid, mens der i mindre grad benyttes tjeklister i forhold til faglige mål og vurderinger fra tidligere arbejdsgivere.

Der kræves særlige kompetencer hos dem, der skal foretage den. 62 procent af skolerne efterspørger særlige kompetencer til at foretage realkompetencevurderinger. Skolerne efterspørger inspiration til udførelsen af realkompetencevurdering og gerne fra de faglige udvalg.

5.3 ”Fra ufaglært til faglært - Realkompetence og pædagogik”

I denne rapport fremstiller Bjarne Wahlgren og Vibe Aarkrog resultater fra et aktionsforskningsprojekt, der blev gennemført som led i projektet ”Fra ufaglært til faglært på rekordtid.”. Formålet med aktionsforskningsprojektet har været at undersøge, hvordan måling af praktiske kompetencer sker og kan videreudvikles, samt hvordan kompetenceudviklingsforløb bedst tilrettelægges. Empirisk er rapporten baseret på interview af undervisere og kursister, observation af realkompetencevurderinger samt deltagelse i workshops og arbejdsmøder om realkompetencevurderinger (Aarkrog & Wahlgren, 2014).

Det konkluderes, at det i en realkompetencevurdering er vigtigt at afklare en kursists viden om feltet, dennes færdigheder og begrundelse for at handle i relation til det, en faglært skal kunne. Både samtaler og praktiske handlinger bør inddrages i vurderingerne, og det er væsentligt, at de foretages i et trygt miljø. Realkompetencevurderingen sker i mange tilfælde på baggrund af en bedømmers tavse viden og dennes opfattelse af faglig kvalitet. Realkompetencevurderingen kan med fordel bruges som afsæt for tilrettelæggelse af erfaringsbaserede undervisningsforløb, herunder at der formuleres læringsmål for den enkelte kursist.

5.4 Sammenfatning

Undersøgelserne af realkompetencevurdering viser sammenfattende, at:

- 2/3 af dem, der foretager realkompetencevurderingerne, mener, at den obligatoriske realkompetencevurdering gør det mere attraktivt for voksne at tage en erhvervsuddannelse.
- Der er stor forskel på, hvor meget standardmerit bruges som led i realkompetencevurderingen.

- Der er meget stor forskel på, hvor meget uddannelsestiden afkortes på baggrund af en realkompetencevurdering. Afkortningen sker hovedsageligt på grundforløbet og praktikforløbene. Afkortning sker på baggrund af tidligere uddannelse og i mindre grad på baggrund af erhvervserfaring.
- Brugen af realkompetencevurderinger varierer meget. Mange skoler har lavet en formalisering af realkompetencevurderingen. Der efterspørges inspiration til udformning af kompetencevurderinger, som med fordel kan komme fra de faglige udvalg. Desuden efterspørges det, at flere lærere får de særlige kompetencer, som skal til for at gennemføre realkompetencevurderingen.
- Realkompetencevurdering bør omfatte både en samtale og en praktisk del, og det er vigtigt at skabe tryghed og de rigtige organisatoriske rammer i gennemførelsen af realkompetencevurderingsforløb.
- I forhold til elevernes efterfølgende læring skal der sættes individuelle læringsmål, der er baseret på resultaterne af realkompetencevurderingen.

6 Oversigt over igangværende ph.d.-projekter

6.1 ”Effekter og forståelser af fastholdelse af unge i uddannelse”, Ph.d.-projekt

Anne Görlich skriver ph.d. på Center for Ungdomsforskning, Aalborg Universitet.

Formålet med projektet er at undersøge, hvordan unge kan rustes til at tage en erhvervsuddannelse, og hvordan unge kan fastholdes i uddannelse. Projektet drejer sig også om, hvordan vejen igennem en erhvervsuddannelse kan gøres lettere for unge med uddannelsespålæg. Projektet er en del af forskningsprojektet ’Brobygning til uddannelse’.

Forventet afslutning: Maj 2016

6.2 ”Unge, erhvervsuddannelsessystemet og udvikling i udfordrede lokalområder”, Ph.d.-projekt

Karin Topsø Larsen skriver ph.d. på Aalborg Universitet.

Projektet undersøger erhvervsuddannelsessystemets betydning for udvikling af danske yderområder. Projektet indeholder et casestudium af Vendsyssel og Bornholm. Der anvendes både interviewundersøgelser med elever fra de to case lokaliteter og statistik om unges uddannelsesopnåelse, institutionsveje og bopælsmønstre i perioden 2001-2011.

Forventet afslutning: maj 2016

6.3 ”Praktikkens didaktik”, Ph.d.-projekt

Jan Bisgaard skriver ph.d. på Aarhus Universitet.

Jan Bisgaard gennemfører sit ph.d.-projekt i forbindelse med region Hovedstadens projekt ”Det erhvervsrettede uddannelseslaboratorium”. Projektet gennemføres i et samarbejde mellem Aarhus Universitet, Professionshøjskolen Metropol og erhvervsskolen TEC.

Projektet omhandler den didaktik, som indgår i praktikken på erhvervsuddannelser og professionsuddannelser. Der arbejdes ud fra forskningsspørgsmålet: ”Hvilken didaktisk praksis i vekseluddannelsernes praktik bidrager positivt til lærlinges og studerendes læring og engagement?”. På erhvervsuddannelsesområdet har Jan Bisgaard fulgt to SOSU-hjælper elever, to mekanikerlærlinge og to elektrikerelever, herunder gennemført observation og interviews med eleverne og deres praktikvejledere.

Forventet afslutning: Sommer 2016.

6.4 ”Unges uddannelsesvalg og vejledning”, Ph.d.-projekt

Tilde Mette Juul er ph.d.-studerende ved Center for Ungdomsforskning.

Projektet drejer sig om uddannelsesvalg og vejledning i overgangen mellem grundskole og ungdomsuddannelse, herunder overgangen til en erhvervsuddannelse. Den foreløbi-

ge problemstilling for projektet er: ”Hvad ligger til grund for, og hvordan foregår unges uddannelsesvalgprocesser i overgangen fra grundskoler til ungdomsuddannelser?”

Forventet afslutning: November 2017.

7 Litteratur

Bisgaard, J. (2015). *Praktikkens didaktik - uddrag af Ph.d. afhandling ved Jan Bisgaard.* København: Det erhvervsrettede uddannelseslaboratorium.

Buch, B. (2015). *Tekster og genrer på erhvervsuddannelserne - Med særligt henblik på overgangen fra grundskole til erhvervsuddannelse.* København: Aarhus Universitet, Institut for uddannelse og pædagogik .

Dyssegaard, C. B., Egeberg, J. d., Steenberg, K., Tiftikci, N., & Vestergaard, S. (2014). *Forskningskortlægning af håndterbare forhold til gavn for fastholdelse, øget optag og forbedrede resultater i erhvervsuddannelserne.* Dansk Clearinghouse for uddannelsesforskning.

EVA. (2013). *At falde fra og til - Frafaldsanalyse for SOPU.*

EVA. (2013). *Sammenhæng mellem skole og praktik - Evaluering af skolers og virksomheders arbejde med at understøtte sammenhæng i tekniske erhvervsuddannelsers hovedforløb.*

EVA. (2013). *Studenter i erhvervsuddannelserne - En undersøgelse af gymnasiale dimittenders valg og veje gennem uddannelsessystemet.*

EVA. (2014). *Differentiering af metoder til forklaringer af fagligt stof.*

EVA. (2014). *Forberedende overgange til erhvervsuddannelserne.*

EVA. (2014). *Pædagogisk ledelse på erhvervsuddannelserne.*

EVA. (2014). *Standardmerit, meritpraksis og realkompetencevurdering på erhvervsuddannelserne .*

EVA. (2015). *Det praktikpladsopsøgende arbejde for elever i praktikcentre - Evaluering af praktikcentre del 3.*

EVA. (2015). *Merit og realkompetencevurdering på erhvervsuddannelserne - en spørgeskemaundersøgelse.*

EVA. (2015). *Nye krav til de pædagogiske kompetencer - Erfaringer med lærere fra de erhvervsrettede institutioners deltagelse i diplomuddannelsen i erhvervspædagogik.*

Flarup, L. H., & Lemvigh, K. (2015). *Evaluering af campusdannelser.* København: KORA.

Flarup, L., Greve, J., Søndergaard, N., Hjarsbech, P., Slottved, M., Larsen, K., et al. (2015). *Grundforløb på erhvervsuddannelserne inden reformen - Baselinemåling.* København: KORA.

Friche, N., & Steno, A. M. (2013). Kok, Køn og Krop - Mediekokke og maskuliniteter blandt kokkedrenge på erhvervsskolen. I C. H. Jørgensen, *Drenge og maskuliniteter i ungdomsuddannelserne* (s. 69-85). Roskilde: Roskilde Universitetsforlag.

Grønborg, L., Hvitved, L., Ingemann, L., Jensen, T. P., Jonasson, C., Jørgensen, C. H., et al. (2013). *Slutrapport: Erhvervsskoleelever i det danske erhvervsuddannelsessystem.*

Hutters, C., & Lundby, A. (2014). *Læring, der rykker - Læring, motivation og deltagelse - set fra elever og studerendes perspektiv.* København: Det erhvervsrettede uddannelseslaboratorium.

Hvidtfeldt, C., & Tranæs, T. (2013). *Folkeskolekarakterer og succes på erhvervsuddannelserne.* Odense: Syddansk Universitetsforlag.

Hvitved, L. V. (2014). *Elevattituder på erhvervsuddannelserne.* København: Institut for Uddannelse og Pædagogik (DPU), Aarhus Universitet.

Kristensen, M. (2013). *Elevers forklaringer på, hvorfor de afbryder et uddannelsesforløb - En Kvantitativ og kvalitativ undersøgelse om social- og sundhedselever.* København: Det erhvervsrettede uddannelseslaboratorium.

Kristensen, M. (2013). *Læring, motivation og tvivl om fuldførelse af grundforløb - En kvalitativ undersøgelse blandt elever og lærere på tekniske erhvervsuddannelser.* København: Det Erhvervsrettede Uddannelseslaboratorium.

Louw, A. V. (2015). *Mod en tættere kobling mellem skole og praktik - Erfaringer fra 21 Forsøgs- og udviklinhgsprojekter på 18 erhvervsskoler.* København: Center for Ungdomsforskning.

Louw, A. V., & Katznelson, N. (2014). Mellem fastholdelse og uddannelse - om elevernes møde med erhvervsuddannelserne. I T. Størner, & K. H. Sørensen, *Elever i erhvervsuddannelserne* (s. 19-38). København: Munksgaard.

Nielsen, K., & Jørgensen, C. H. (7(1) 2013). Frafald fra erhvervsuddannelserne - mod en mere nuanceret forståelse. *Utbildning och Lärande*, s. 14-31.

Tanggaard, L., Nielsen, K., & Jørgensen, C. H. (2015). Student's experiences of ability-based streaming in vocational education. *Education and Training, 57*(7), s. 723-737.

Aarkrog, V., & Wahlgren, B. (2014). *Fra ufaglært til faglært - Realkompetence og pædagogik.* København: Nationalt Center for Kompetenceudvikling.